

DEZVOLTAREA SERVICIILOR COMUNITARE ÎN REGIUNEA TRANSNISTREANĂ A REPUBLICII MOLDOVA

CHIȘINĂU, 2017

Acest material conține descrierea serviciilor comunitare care sunt recomandate pentru a fi dezvoltate în regiunea Transnistreană a Republicii Moldova, elaborat de către Vitalie Meșter, Consultant Național în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități, în cadrul Programului "Acțiunea comună ONU pentru consolidarea drepturilor omului în regiunea Transnistreană a Republicii Moldova" realizat în parteneriat cu Centrul de Asistență Juridică pentru Persoane cu Dizabilități.

Opiniile exprimate în acest document aparțin exclusiv autorului și nu reflectă neapărat pozițiile oficiale ale vreunei agenții, organ sau departament al Organizației Națiunilor Unite.

CUPRINS

1. INTRODUCERE.....	4
2. CONTEXTUL GENERAL.....	6
3. PRINCIPII ȘI STANDRDE INTERNAȚIONALE PRIVIND DEZVOLTAREA SERVICIILOR COMUNITARE OFERITE PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI.....	7
4. TIPURI DE SERVICII COMUNITARE PRECUM ȘI ETAPELE NECESARE ÎN DEZVOLTAREA ACESTOR SERVICII.....	9
5. SERVICII COMUNITARE CE SE PROPUN PENTRU A FI DEZVOLTATE ÎN REGIUNEA TRANSNISTREANĂ A REPUBLICII MOLDOVA.....	13

1. INTRODUCERE

La începutul anului 1990, în ultimele zile de dinaintea destrămării URSS tensiunile au crescut în regiunea Transnistreană a Republicii Moldova pe fondul temerilor unor părți a populației ca Republica Moldova să se poată uni cu România. În acest context a fost proclamată la 2 septembrie 1990 așa zisa "Republica Moldovenească Nistreană", preluând astfel controlul asupra celei mai mari părți a zonei transnistrene a Republicii Moldova, dar și a unei zone în jurul orașului Tighina, în consecință autoritățile de la Chișinău au pierdut orice control asupra acestor teritorii iar protecția drepturilor omului în această regiune a fost asumată de către conducerea de la Tiraspol. Comunitatea internațională încearcă de mai mulți ani să negocieze o soluție pentru "conflictul înghețat" din regiunea transnistreană, în cadrul unei formule complexe, cunoscută sub numele de "5+2", din care, în afara de Chișinău și Tiraspol, mai fac parte Rusia, Ucraina și OSCE în calitate de mediatori, iar SUA și UE ca observatori. Negocierile se află însă în impas în ultima perioadă de timp.

Situația privind protecția drepturilor omului inclusiv a persoanelor cu dizabilități, în regiunea transnistreană, a fost în atenția mai multor organizații neguvernamentale din domeniul drepturilor omului, comunități internaționale, agențiilor ONU din Republica Moldova precum și a experților, Raporturilor Speciali ONU privind drepturile omului, aceasta constituind obiectiv al mai multor cercetări, studii și rapoarte.

Printre cele mai relevante rapoarte care vizează situația privind protecția drepturilor omului, inclusiv a persoanelor cu dizabilități, în regiunea transnistreană a Republicii Moldova sunt: Raportul privind Drepturile Omului în Regiunea Transnistreană a Republicii Moldova din 14 februarie 2013, al lui Thomas Hammarberg - Expert Superior ONU; precum și Raportul din 2 februarie 2016 al Raportorului Special Catalina Devandas-Aguilar privind drepturile persoanelor cu dizabilități referitor la misiunea sa în Republica Moldova.

Ambii raportori, în legătură cu situația privind asigurarea respectării drepturilor persoanelor cu dizabilități, inclusiv la capitolul asigurării dreptului la servicii comunitare adecvate, în regiunea transnistreană, în conformitate cu Standardele ONU în domeniul drepturilor omului, printre constatările de bază au menționat că, *"în timp ce autoritățile de facto nu și-au luat angajamentul privind punerea în aplicare a Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, au responsabilitatea de a promova drepturile și bunăstarea tuturor persoanelor cu dizabilități din regiune. Abordarea medicală a dizabilității este răspândită și în regiunea transnistreană a Republicii Moldova. Există câteva servicii comunitare pentru copiii cu dizabilități, în special pentru cei cu dizabilități senzoriale, intelectuale sau psihosociale. În timp ce copiii cu dizabilități*

pot beneficia de sistemul de învățământ general, dacă însușita lor nu corespunde standardelor preconizate, ei pot fi transferați la instituții ce sunt cunoscute ca "unități de învățământ de corecție" sau școli speciale. În plus, copilul considerat inapt pentru învățământul special, poate fi plasat în centre de reabilitare, care se axează pe aspectul medical sau reabilitare, mai degrabă decât pe învățământ. ”

Expertul superior ONU, Thomas Hammarberg în legătură cu cele constatate mai sus în raportul său din februarie 2013 a înaintat 13 recomandări către autoritățile *de facto*, și anume: adoptarea unor dispoziții care să permită copiilor cu dizabilități să participe în cadrul învățământului general; dezvoltarea serviciilor comunitare; reforma măsurilor tutelare și de incapacitate juridică existente și elaborarea și adoptarea unui cadru anti-discriminare. La rândul său Raportorul Special ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, Catalina Devandas-Aguilar încurajează autoritățile *de facto*, din regiunea transnistreană a Republicii Moldova, să continue punerea în aplicare progresivă a acestor recomandări. Este important, subliniază Raportorul Special, ca aceștia să garanteze dreptul persoanelor cu dizabilități de a trăi în comunitate în condiții de egalitate cu ceilalți, precum și dreptul copiilor cu dizabilități la educația incluzivă în sistemul școlar general, indiferent de deprecierea lor.

2. CONTEXTUL GENERAL

Conform recensământului din 14 octombrie 2015, care a fost efectuat pe malul stâng al Nistrului de autoritățile de facto care controlează acest teritoriu, numărul de persoane rezidente în această regiune a Republicii Moldova, este de 475665 de oameni.

Ministerul responsabil pentru protecția socială a persoanelor cu Dizabilități din această regiune, este de facto Ministerul Muncii și Protecției Sociale.

Conform datelor oficiale oferite de către această autoritate, în partea stângă a Nistrului sunt înregistrate 20966 persoane cu dizabilități, dintre care 16763 sunt beneficiari de pensii pentru dizabilitate și 4203 beneficiai de alocații sociale pentru dizabilitate, ceea ce constituie circa 4,4% de persoane din numărul total al populației, rezidenți în regiunea transnistreană a Republicii Moldova.

Analizând situația persoanelor cu dizabilități, precum și serviciile comunitare oferite acestei categorii de populație, în regiunea transnistreană a Republicii Moldova putem constata:

În ciuda faptului că, Constituția transnistreană conține o listă a drepturilor omului recunoscute pe plan internațional, pe lângă legislația internațională cutumiară care obligă autoritățile *de facto* să susțină normele fundamentale în domeniul drepturilor omului, precum și faptul că autoritățile *de facto* s-au angajat unilateral, de asemenea, să respecte unele dintre tratatele internaționale importante, inclusiv Convenția cu privire la Drepturile Copilului, Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice și Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, totuși aproape în toate aspectele vieții persistă abordarea medicală a dizabilității.

Trebuie subliniat faptul că persoanele cu dizabilități de pe malul stâng al Nistrului nu au acces la servicii comunitare adecvate în conformitate cu standardele ONU privind drepturile omului.

După cum a menționat expertul superior Thomas Hammarberg *”Convenția CRPD este acum instrumentul-cheie internațional pentru promovarea și protecția drepturilor persoanelor cu dizabilități. Unul dintre principiile sale de bază este faptul că societatea ar trebui să se adapteze cât mai mult posibil pentru a asigura șanse egale pentru toată lumea - inclusiv pentru cei cu dizabilități fizice sau intelectuale, precum și pentru persoanele cu probleme de sănătate mintală. Convenția CRPD sprijină apelurile la educația incluzivă și de trai în cadrul comunității în loc de cazare în instituțiile de tip vechi. Aceasta respinge ideea de a priva unele persoane de capacitatea lor juridică din cauza dizabilității lor. Ideea acesteia este că toți ar trebui să aibă o șansă de a trăi o viață comună în societate și să li se permită și să fie susținuți să ia decizii pentru ei înșiși.”*

”Nimic despre noi fără noi!”

”Noi, persoane cu și fără dizabilități,
facem parte din aceeași societate
și avem aceleași drepturi și obligațiuni.”

3. PRINCIPII ȘI STANDARDE INTERNAȚIONALE PRIVIND DEZVOLTAREA SERVICIILOR COMUNITARE OFERITE PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI

1. În dezvoltarea serviciilor comunitare pentru persoane cu dizabilități trebuie să ne conducem de standardele internaționale convenite în domeniul drepturilor omului și de principiul că fiecare ființă umană trebuie să fie în măsură să se bucure de aceste drepturi, indiferent de locul în care trăiește.
2. În calitate de punct de plecare al tuturor schimbărilor sustenabile, ar trebui să constituie distanțarea societății de modelul medical al dizabilității, precum și de percepțiile limitate și nefondate privind persoanele cu dizabilități care provin din această abordare. Societatea trebuie să se asigure că toate consecințele acestei abordări sunt eliminate din politicile publice, instrumentele juridice și serviciile de protecție socială.
3. Furnizarea serviciilor comunitare pentru persoane cu dizabilități trebuie să se bazeze pe abordarea dizabilității din perspectiva drepturilor omului

Principii cheie ce stau la baza acestei abordări sunt :

- Participare;
- Incluziune;
- Accesibilitate;
- Nediscriminare;
- Respect pentru diferențe și diversitate;
- Egalitate de oportunități ;
- Respect pentru demnitate;

Doar abordarea dizabilității din perspectiva drepturilor omului asigură respectarea deplină și egală a tuturor drepturilor omului, pentru persoanele cu dizabilități și promovează respectul pentru demnitatea lor inerentă; Asigură furnizarea serviciilor comunitare focusate pe oportunități egale, nediscriminare în baza dizabilității și participarea în societate; Solicită autorităților să garanteze drepturi și să nu le restricționeze.

Doar prin această abordare persoanele cu dizabilități nu sunt privite în calitate de beneficiari a prestațiilor sociale, ce în calitate de deținători de drepturi.

Doar o astfel de abordare împuternicește persoanele cu dizabilități și promovează participarea lor precum și contribuția la viața socială în condiții de egalitate cu ceilalți cetățeni.

4. Angajamentul autorităților de a promova, proteja și asigura exercitare tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului de către toate persoanele cu dizabilități în baza principiului egalității și nediscriminării.
5. Furnizarea serviciilor comunitare trebuie să aibă loc în lumina Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități

Aceasta înseamnă că furnizarea de servicii trebuie să îndeplinească principiile generale din art. 3 al Convenției: de exemplu, serviciile nu trebuie să discrimineze pe criterii de dizabilitate, acestea ar trebui să respecte egalitatea între femei și bărbați, să promoveze autonomia individuală, precum și să asigure participarea și incluziunea persoanelor cu dizabilități. La rândul său furnizarea de servicii, care consolidează segregarea persoanelor cu dizabilități, nu este în conformitate cu Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități.

Realizarea serviciilor incluzive și nediscriminatorii pentru persoane cu dizabilități în conformitate cu Convenția, nu înseamnă neapărat că aceleași servicii sunt necesare pentru toată lumea, în orice moment. Ca și în cazul altor aspecte ale Convenției, furnizarea de servicii necesită o abordare sub următoarele două aspecte:

- Asigurarea accesului persoanelor cu dizabilități la servicii de bază în condiții de egalitate cu ceilalți.
- Asigurarea suportului specific pentru persoanele cu dizabilități, astfel ca acestea să poată beneficia de aceleași drepturi ca și persoanele fără dizabilități.

6. În calitate de punct de pornire în dezvoltarea serviciilor comunitare pentru persoane cu dizabilități constituie drepturile omului.
7. Furnizarea serviciilor comunitare trebuie să urmărească trai independent cu incluziune deplină în societate a persoanelor cu dizabilități.
8. Asigurarea participării persoanelor cu dizabilități precum și a organizațiilor ce le reprezintă în furnizarea serviciilor comunitare. Practica internațională a demonstrat că nu este posibilă aplicarea unor măsuri eficiente pentru îmbunătățirea situației persoanelor cu dizabilități fără implicarea directă în acest proces însuși a acestor persoane, datorită faptului că numai ei pot transmite în mod autentic nevoile lor specifice și să explice modul în care acestea pot fi cel mai bine satisfăcute, conform principiului ”Nimic despre noi fără noi”. Neimplicarea însuși a persoanelor cu dizabilități de multe ori au condus la măsuri ineficiente și cheltuieli inutile.

9. Asigurarea bunurilor și serviciilor legate cu drepturile omului nu este o chestie de bunăvoință sau caritate, ci o obligație necondiționată și imperativă, executarea căreia oamenii au tot dreptul să o ceară și să insiste.

4. TIPURI DE SERVICII COMUNITARE PRECUM ȘI ETAPELE NECESARE ÎN DEZVOLTAREA ACESTOR SERVICII

Respectarea drepturilor omului este o valoare fundamentală împărtășită de toate societățile democratice. Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități în art. 19 „Viață independentă și incluziunea în comunitate,, solicită din partea Statelor recunoașterea dreptului egal al tuturor persoanelor cu dizabilități de a trăi în comunitate, cu șanse egale cu ale celorlalți, precum și întreprinderea măsurilor eficiente și adecvate pentru a se asigura că persoanele cu dizabilități se bucură pe deplin de acest drept și de deplina incluziune în comunitate și participare la viața acesteia, inclusiv asigurându-se că:

- a) persoanele cu dizabilități au posibilitatea de a-și alege locul de reședință, unde și cu cine să trăiască, în condiții de egalitate cu ceilalți, și nu sunt obligate să trăiască într-un anumit mediu de viață;
- b) persoanele cu dizabilități au acces la o gamă de servicii la domiciliu, rezidențiale și alte servicii comunitare de suport, inclusiv la asistență personală necesară vieții și incluziunii în comunitate, precum și pentru prevenirea izolării sau segregării de comunitate;
- c) serviciile și facilitățile comunitare pentru populație în general sunt disponibile în aceeași măsură persoanelor cu dizabilități și răspund nevoilor acestora.

Astfel din conținutul acestui articol al Convenției putem deduce următoarea definiție a serviciilor comunitare incluzive:

Serviciile comunitare incluzive, reprezintă ansamblul complex de măsuri și acțiuni care sunt bazate pe drepturile fundamentale ale omului, realizate pentru a răspunde necesităților individuale a persoanelor cu dizabilități, în vederea prevenirii și depășirii unor situații de dificultate, vulnerabilitate sau dependență pentru prezervarea autonomiei și protecției persoanei, pentru prevenirea marginalizării și excluziunii sociale, în scopul creșterii calității vieții și asigurării incluziunii sociale.

În acest context, garantarea dreptului la servicii comunitare incluzive, fără discriminări, persoanelor cu dizabilități reprezintă o obligație constituțională pe care statul trebuie să și-o asume în vederea realizării unei politici aliniată la standardele internaționale privind drepturile omului.

În lumina Convenției este necesară asigurarea a 3 tipuri de servicii comunitare incluzive:

- **Servicii de bază** (principale sau integrate): acestea se referă la serviciile care sunt folosite de către și destinate pentru întreaga populație. În astfel de cazuri, este important ca serviciile să fie incluzive și accesibile persoanelor cu dizabilități. În acest sens accesibilitatea este crucială

prin garantarea faptului că instalațiile bunurile, serviciile, transportul, informațiile și tehnologiile sunt accesibile, pentru toate persoanele cu dizabilități care pot beneficia de drepturile lor și pot locui independent în comunitate, în același mod, ca și persoanele fără dizabilități. Câteva exemple de servicii sunt: Educație incluzivă; Asistență Medicală primară devenită complet accesibilă (la mediul fizic, informare și comunicare,.)

➤ **Servicii de sprijin:** acestea se referă la serviciile care contribuie direct la depășirea barierelor cu care se confruntă persoanele cu dizabilități și sunt menite să consolideze participarea acestora în comunitate. Cu alte cuvinte, în timp ce accesul la serviciile principale se asigură că aceleași servicii sunt accesibile tuturor persoanelor cu sau fără dizabilități, la rândul său accesul la servicii de sprijin presupune servicii adaptate pentru persoane cu dizabilități (dar nu și persoanelor fără dizabilități). Exemplele includ :

- Furnizarea de scaune cu roțile și premergătoare, bastoane, pentru a permite unei persoane cu mobilitate redusă să poată avea acces la comunitate precum și mijloace tiflo-tehnice pentru persoane cu dizabilitate de vedere și proteze auditive pentru persoane cu dizabilitate de auz.
- Asistență personală pentru persoane cu dizabilități
- Suport în luarea deciziilor juridice pentru a ajuta persoanele cu dizabilități să încheie contracte, scrie testamente etc. în condiții de egalitate cu ceilalți.
- Servicii de angajare asistată în câmpul muncii.

➤ **Servicii specifice:** Aceste servicii, fie pregătesc persoane cu dizabilități pentru a fi incluse în societate sau uneori înlocuiesc serviciile principale sau de sprijin în cazul când persoana nu poate fi adaptată pe deplin în comunitate. În astfel de cazuri serviciile ar trebui să vizeze întotdeauna incluziune și nu izolare. De exemplu: Îngrijirea de zi pentru persoane cu dizabilități intelectuale severe.

În literatura de specialitate se mai întâlnește clasificarea serviciilor sociale după mai multe

criterii esența unora dintre care nu este întocmai conform Convenției:

(1)**După scopul lor,** serviciile sociale pot fi clasificate în: servicii de asistență și suport pentru asigurarea nevoilor de bază ale persoanei, servicii de îngrijire personală, de recuperare/reabilitare, de inserție/reinserție socială etc.

(2)**După categoriile de beneficiari,** serviciile sociale pot fi clasificate în: servicii sociale destinate copilului și/sau familiei, persoanelor cu dizabilități, persoanelor vârstnice, victimelor violenței în familie, persoanelor fără adăpost, etc.

(3) **După regimul de asistare,** serviciile sociale se clasifică în:

a) servicii cu cazare, pe perioadă determinată sau nedeterminată: centre rezidențiale, locuințe

protejate, adăposturi de noapte etc.;

b) servicii fără cazare: centre de zi, centre și/sau unități de îngrijire la domiciliu, cantine sociale, servicii mobile de acordare a hranei, ambulanță socială. etc.

(4) După locul de acordare, serviciile sociale se asigură:

a) la domiciliul beneficiarului;

b) în centre de zi;

c) în centre rezidențiale;

d) la domiciliul persoanei care acordă serviciul;

e) în comunitate.

(5) După regimul juridic al furnizorului, serviciile sociale pot fi organizate ca structuri publice sau private.

(6) După regimul de acordare, serviciile se acordă în regim normal și regim special:

a) servicii acordate în regim de accesare, contractare și documentare uzuale;

b) servicii acordate în regim special cu eligibilitate și accesibilitate extinsă, care vizează măsurile preventive care se oferă în regim de birocrație redusă și un set de servicii sociale, care vor fi accesate de beneficiari doar în condițiile păstrării anonimatului, respectiv de persoane dependente de droguri, alcool, victimele violenței în familie etc. Serviciile acordate în regim special pot fi furnizate fără a încheia contract cu beneficiarii;

(7) Servicii rezidențiale și nonrezidențiale

Serviciile sociale sunt acordate în primul rând în comunitate, adică beneficiarii sau utilizatorii primesc asistență atunci când este necesar, dar rămân în familia lor și continuă să locuiască în casa lor. În cazuri speciale, considerate mai degrabă excepționale, persoanele aflate în dificultate sunt plasate în servicii de tip rezidențial/ instituțional.

Servicii sociale nonrezidențiale (oferite în afara instituțiilor): centre de zi, servicii de îngrijiri la domiciliu, centre de reabilitare și recuperare de zi, centre de adăpost, centre de consiliere.

Servicii sociale rezidențiale/ în instituții: cămine de îngrijire pentru vârstnici, cămine–spitale, cămine pentru persoane cu dizabilități (de asistență și îngrijire permanentă) etc.

Furnizorii de servicii comunitare incluzive:

Dacă să revenim la lele 3 tipuri de servicii comunitare incluzive care sunt conform convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități actorii implicați în prestarea acestor servicii sunt:

- Autoritățile publice- furnizori de servicii, inclusiv la nivel local sau municipal.

- Persoanele care activează în administrarea judecătorească, inclusiv avocați, judecători, personalul închisorii, procurori, poliția etc.
- Furnizori privați;
- Furnizori non-guvernamentali, de exemplu, ONG-uri;
- Mass-media;
- Personalul medical;
- Cadrele didactice;
- Inspectorii de muncă;
- Sindicatele;
- Asociațiile de patronate.

Etapele de urmat în dezvoltarea serviciilor comunitare.

1. Identificarea localității.

Pentru atingerea unui rezultat cât mai eficient, este necesar de a analiza, prin prisma mai multor perspective, localitatea în care se propune dezvoltarea serviciilor comunitare și anume:

- ✓ numărul persoanelor cu dizabilități rezidente în această comunitate;
- ✓ tipul și caracteristicile dizabilități;
- ✓ gradul de satisfacere a necesităților persoanelor cu dizabilități față de serviciile comunitare existente în această localitate. ;
- ✓ nivelul de dezvoltare a activismului civic în rândul persoanelor cu dizabilități precum și a grupurilor sociale reprezentative din localitate;
- ✓ nivelul de deschidere a locuitorilor precum și a autorităților publice locale pentru o mai bună și deplină incluziune în comunitate a persoanelor cu dizabilități.

2. Stabilirea tipului de servicii comunitare care se propune a fi dezvoltate în această localitate.

În stabilirea serviciilor comunitare concrete, care urmează să fie dezvoltate într-o localitate sau alta, este extrem de important ca în acest proces să fie implicate persoanele cu dizabilități și ONG-urile reprezentative din această comunitate precum și consultarea acestor servicii cu administrația publică locală.

3. Pregătirea și informarea locuitorilor precum și instruirea specialiștilor în vederea participării și / implicării acestora în dezvoltarea serviciilor comunitate pentru persoane cu dizabilități.

Serviciile comunitare, planificate pentru a fi dezvoltate în localitatea selectată, trebuie să se focuseze pentru o mai bună și deplină incluziune în comunitate a persoanelor cu dizabilități. Cu toate că în societate există o atitudine în general aparent pozitivă față de persoanele cu dizabilități, totuși în această privință, există mai multe aspecte care necesită în prealabil acțiuni de pregătire. Cele mai multe semne de întrebare, în acest sens, rezultă din atitudinea majorității populației față

de persoanele cu dizabilități care de cele mai dese ori este una de compasiune și de milă. O astfel de abordare este atât fundamental lipsit de etică, cât și nu este în conformitate cu standardele internaționale privind drepturilor omului.

Pentru a pregăti în mod corespunzător locuitorii din localitățile selectate anterior în care se propune dezvoltarea serviciilor comunitare este necesar de a realiza o serie de întâlniri informativ-educative, evenimente de consolidare, vizite comune în alte localități în care există practici și exemple pozitive în acest sens. Astfel de evenimente este necesar să fie realizate împreună cu organizațiile obștești din comunitate precum și în colaborare cu autoritățile publice locale.

4. Inițierea și familiarizarea instituțiilor mass-media cu standardele internaționale privind drepturile omului.

Instituțiile mass-media din localitățile respective trebuie să fie implicate în mod proactiv în contestarea stigmatizării sociale și a prejudecăților existente în comunitate vis-a-vis de persoanele cu dizabilități. În acest scop este necesar de a realiza cu reprezentanții mass-media o serie de evenimente informativ-educative, astfel încât aceștia să devină promotori ai standardelor internaționale moderne cu referință la persoanele cu dizabilități. Măsurile în cauză trebuie focusate pe educația populației generale cu scopul de a elimina stereotipurile și stigmatizarea existentă în comunitate față de persoanele cu dizabilități.

5. SERVICII COMUNITARE CE SE PROPUN PENTRU A FI DEZVOLTATE ÎN REGIUNEA TRANSNISTREANĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Se propune dezvoltarea serviciilor comunitare pentru persoane cu dizabilități în următoarele localități: Râbnița, Tighina, Dubăsari.

Serviciile comunitare dezvoltate în Râbnița de asemenea vor acoperi și necesitățile în astfel de servicii pentru persoane cu dizabilități rezidente în Camenca. Dezvoltarea serviciilor comunitare în orașul Tighina de asemenea vor acoperi necesitățile în astfel de servicii pentru persoane cu dizabilități din Tiraspol.

În stabilirea localităților în care se propune dezvoltarea serviciilor comunitare să ținut cont de:

Numărul persoanelor cu dizabilități rezidente în această localitate; Tipul și caracteristicile dizabilități; Gradul de satisfacere a necesităților persoanelor cu dizabilități față de serviciile comunitare existente în această localitate; Nivelul de dezvoltare a activismului civic în rândul persoanelor cu dizabilități precum și a grupurilor sociale reprezentative în aceste localități; Nivelul de deschidere a locuitorilor precum și a autorităților publice locale pentru o mai bună și deplină incluziune în comunitate a persoanelor cu dizabilități.

Servicii comunitare care se propune a fi dezvoltate.

În urma consultării persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor reprezentative, din localitățile selectate, se propune dezvoltarea următoarelor servicii comunitare de sprijin:

- a) Servicii de angajare asistată;
- b) Servicii sociale comunitare de consiliere și suport pentru persoane cu dizabilități;

Acest tip de servicii, fac parte din categoria serviciilor de sprijin, care contribuie direct la depășirea barierelor cu care se confruntă persoanele cu dizabilități și sunt menite să consolideze participarea acestora în comunitate.

Serviciile de sprijin stabilite se propun a fi dezvoltate în cadrul centrelor de resurse a organizațiilor obștești din localitățile selectate după cum urmează:

Pentru persoanele cu dizabilități din orașele Tighina și Tiraspol serviciile de sprijin se propun a fi create în cadrul centrului de resurse de pe lângă AO «Мир равных возможностей» din Tighina.

Pentru persoanele cu dizabilități din orașul Dubăsari serviciile de sprijin se propun a fi create în cadrul centrului de resurse de pe lângă AO «Алые парусса» din Dubăsari.

Pentru persoanele cu dizabilități din orașele Râbnîța și Camenca serviciile de sprijin se propun a fi create în cadrul centrului de resurse de pe lângă AO «VIA-LEX» din Râbnîța.

Servicii de angajare asistată acordate persoanelor cu dizabilități

Angajarea asistată - metodă de intervenție care sprijină persoanele cu dizabilități și din grupuri dezavantajate în vederea obținerii și păstrării unui loc de muncă remunerat pe piața liberă a muncii. Conceptul de “angajare asistată” a fost elaborat în SUA și Canada în perioada anilor 1970-1980. Deși inițial obiectivul acesteia consta în asistența persoanelor cu dizabilități intelectuale în vederea obținerii și păstrării unei slujbe plătite, ulterior angajarea asistată și-a arătat eficiența și în ajutorarea altor grupuri-țintă, care, în mod obișnuit, întâmpinau dificultăți în identificarea, obținerea și păstrarea unui loc de muncă.

Din perspectivă istorică *angajarea asistată* era definită ca “*locuri de muncă integrate în context de comunitate, unde persoanele cu dizabilități au șansa să lucreze alături, cot la cot, cu persoane fără dizabilități, fiindu-le oferit sprijin personalizat, pentru a asigura succesul pe termen lung*”.

Uniunea Europeană pentru Angajare Asistată (EUSE) promovează conceptul de angajare asistată ca metodologie pentru a ajuta persoanele cu dizabilități și pe cele din categoriile dezavantajate să-și exercite dreptul la muncă. EUSE dispune de un set de valori și principii bine conturate, dar și de instrucțiuni etice clare pentru specialiști, pentru a asigura că la toate etapele procesului de angajare asistată, necesitățile beneficiarilor reprezintă o prioritate.

Angajarea asistată reprezintă **o metodă de lucru** cu persoane cu dizabilități și alte grupuri dezavantajate în vederea asigurării accesului și menținerii angajării remunerate pe piața liberă a muncii. Această metodă de lucru reprezintă o politică proactivă, armonizată cu prevederile CDPD și se bazează pe necesitățile și doleanțele persoanei cu dizabilitate, precum și pe aspirațiile de muncă a acesteia. Deși există un șir de diferențe și modele privind conceptul de angajare asistată la nivel mondial, putem distinge trei elemente fundamentale, ale modelului european de angajare asistată:

1. *Munca remunerată* – persoanele trebuie să primească o remunerare măsurabilă cu munca prestată. Astfel, persoana va fi remunerată cu cel puțin salariul minim pe economie al unei țări, sau la nivelul de remunerare oficială pentru postul respectiv.

2. *Piața liberă a muncii* – persoanele cu dizabilități sunt angajați obișnuiți, cu aceleași salarii, în aceleași condiții ca și alți angajați, din domeniul respectiv, din afacerile, organizațiile date, din sectorul public sau privat.

3. *Sprijin continuu* - acest aspect se referă la suport în angajare în sens larg, în cazul muncii remunerate. Asistența dată este personalizată și se acordă, la necesitate, atât angajatului, cât și angajatorului.

Conceptul de angajare asistată este promovat la nivelul UE și este recomandat statelor membre și celor care împărtășesc viziunile UE pentru a acorda suport persoanelor cu dizabilități și pe cele din categoriile defavorizate să-și exercite dreptul la muncă.

În Republica Moldova, pe malul drept al Nistrului servicii de angajare asistată pentru persoane cu dizabilități sunt oferite de către 3 asociații obștești AO Centrul de Asistență Juridică pentru Persoane cu Dizabilități, AO Asociația "MOTIVAȚIE" din Moldova și AO Eco-Răzeni din rn. Ialoveni. Experiența acestor organizații la capitolul prestării serviciilor de angajare asistată este relevantă și pentru dezvoltarea acestui tip de servicii în localitățile selectate de pe malul stâng al Nistrului. Organizațiile de pe malul drept, ar putea oferi un suport metodologic necesar precum și instruire personalului din cadrul organizațiilor obștești care va fi implicat în acordarea serviciilor de angajare asistată pentru persoanele cu dizabilități din localitățile selectate.

Principii

Serviciile de angajare asistată a persoanelor cu dizabilități au la bază conceptele de incluziune socială, demnitate și drepturi, autonomie și impune respectarea la toate etapele și în toate activitățile de angajare asistată din partea prestatorului de servicii a următoarelor principii fundamentale: Individualizare; Respect; Auto-determinare; Alegerea informată; Abilitare; Confidențialitate; Flexibilitate; Accesibilitate.

Beneficiarii serviciilor de angajare asistată

Beneficiarii ai serviciilor de angajare asistată sunt, persoanele cu dizabilități, asistați în identificarea, obținerea unui loc de muncă sau în menținerea lui, precum și, angajatorii posibili ai acestora.

Sarcini și atribuții ale furnizorilor de servicii privind angajarea asistată

Angajare asistată reprezintă o metodă de lucru cu persoanele cu dizabilități. Furnizorii de servicii asigură respectarea drepturilor la muncă și viață în comunitate a persoanelor cu dizabilități, atât prin susținerea individualizată a acestora, cât și prin capacitatea factorilor de decizie din domeniu și sensibilizarea angajatorilor etc.

Principalele atribuții a specialistului în oferirea serviciilor de angajare asistată sunt:

Documentarea cazului prin perfectarea dosarului personal al beneficiarului; Identificarea intereselor profesionale și a necesităților persoanei cu dizabilități prin evaluarea complexă; Elaborarea unui profil vocațional al beneficiarului, în care să fie prezentate abilitățile, așteptările, dar și barierele, precum și necesitățile de asistență ale acestuia; Organizarea la necesitate a întâlnirilor cu membrii familiei persoanei cu dizabilități și a comunității etc; Elaborarea în comun cu beneficiarul a planului individualizat de acțiuni privind angajarea în câmpul muncii; Identificarea posturilor de muncă potrivite, prin discuții atât cu beneficiarii, cât și cu potențialii angajatorii; Organizarea la necesitate a stagiarii de muncă și ucenicie pe o durată limitată, în concordanță cu necesitățile beneficiarului; Oferirea instruirii și suportului necesar beneficiarilor, pentru a asigura menținerea unei slujbe plătite; Dezvoltarea abilităților socio-profesionale (deprinderi de căutare a unui loc de muncă, de elaborare a unui Curriculum Vitae, abilităților de prezentare în cadrul interviului de angajare etc.); Oferirea suportului corespunzător și monitorizarea progresului în tot procesul de angajare asistată; Cooperarea cu angajatorii, în vederea oferirii oportunităților de angajare, printr-un spectru de inițiative de suport.

Specialistul în angajare asistată este un profesionist care exercitând atribuțiile sale oferă persoanelor cu dizabilități asistență individualizată în procesul de căutare a unui loc de muncă, în procesul de formare, în formarea la locul de muncă și suportul pe termen lung pentru menținerea locului de muncă. Perioada de sprijin acordată de specialistul în angajare asistată beneficiarului variază între 6 și 12 luni, dintre care sprijinul la locul de muncă al beneficiarului se realizează pe o perioadă de maxim 6 luni, din cele 12 luni alocate angajării asistate.

Etapele în oferirea serviciilor de angajarea asistată.

Pentru a avea o abordare unică la nivel european privind angajarea asistată, se utilizează **modelul celor cinci etape** descris pe larg în Manualul “*Uniunea Europeană pentru Angajare Asistată. Set de metode și instrumente*”. Acest model pornește de la ideea că angajarea asistată este un proces flexibil, orientat către nevoile și abilitățile persoanelor și este utilizat în calitate de bază structurală pentru angajarea asistată. Serviciul de asistență în angajare pentru persoane cu dizabilități presupune respectarea următoarelor 5 etape.

- Stabilirea contactului și implicarea beneficiarului;
- Elaborarea profilului vocațional;
- Identificarea locului de muncă;
- Implicarea angajatorului;
- Asistența la locul de muncă și monitorizarea post-angajare;

Fiecare etapă presupune existența unui set de metode, tehnici și instrumente aplicate de specialistul în angajare asistată și despre modalitatea de implicare a persoanelor cu dizabilități

Servicii sociale comunitare de consiliere și suport pentru persoane cu dizabilități.

Pe lângă serviciile de angajare asistată se propune a fi dezvoltate în localitățile selectate servicii sociale comunitare de consiliere și suport care la rândul său se împart în :

- a) Asistență juridică primară și calificată;
- b) Consiliere psihologică;
- c) Suport în luarea deciziilor;

Aceste servicii au drept scop promovarea, protejarea și asigurarea exercitării depline și în condiții de egalitate a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului de către toate persoanele cu dizabilități, precum și promovarea respectului pentru demnitatea lor intrinsecă.

Principiile care stau la baza serviciilor sociale comunitare de consiliere și suport sunt:

1. Abordarea dizabilității din perspectiva drepturilor omului.
2. Respectarea demnității inalienabile, a autonomiei individuale, inclusiv a libertății de a face propriile alegeri, și a independenței persoanelor;
3. Nediscriminarea;
4. Participarea și incluziunea socială deplină și efectivă;
5. Respectul pentru diversitate și acceptarea persoanelor cu dizabilități ca parte a diversității umane și a umanității ;
6. Egalitatea de oportunități;
7. Accesibilitatea;
8. Proportionalitatea protecției și abordarea individuală;
9. Centralitatea persoanei și prioritatea suportului natural conform valorilor și tradițiilor familiale, culturale individuale;
10. Egalitatea între bărbați și femei / fete și băieți cu dizabilități.

11. Consultarea și implicarea persoanelor cu dizabilități, a reprezentanților și a organizațiilor lor, în acord cu principiul "Nimic pentru noi, fără noi!"

Conținutul serviciilor sociale comunitare de consiliere și suport

Asistență juridică

Asistență juridică reprezintă un ajutor competent, de specialitate oferit persoanelor cu dizabilități și membrilor familiilor acestora, pentru a-și susține drepturile în fața autorităților publice, instanțelor judecătorești și în fața altor persoane fizice și juridice din comunitate.

Acest ajutor reprezintă un set de servicii juridice (consultații juridice, reprezentarea în fața instanței de judecată) acordat persoanelor cu dizabilități și membrilor familiilor acestora (Beneficiari) care nu dispun de suficiente mijloace financiare pentru plata acestor servicii. Se acordă asistență juridică atât primară cât și calificată.

Asistența juridică primară constituie furnizarea de informații privind sistemul de drept, privind actele normative în vigoare, drepturile și obligațiile subiecților de drept, privind modalitatea de realizare și valorificare a drepturilor pe cale juridică și extrajudiciară acordare de consultanță în probleme juridice acordare a altor forme de asistență, care nu intră în categoria de asistență juridică calificată.

Asistența juridică calificată constă în acordare de consultanță în probleme juridice, întocmirea actelor juridice de către jurist, reprezentarea și /sau apărarea Beneficiarilor în instanțele judecătorești.

Asistența juridică calificată se acordă: în vederea apărării drepturilor și a intereselor beneficiarului în cadrul procesului civil, procedura contenciosului administrativ și în cadrul proceselor pe cauze contravenționale (cauze non-penale) precum și în cadrul procesului penal.

Consiliere psihologică pentru persoane cu dizabilități

Consilierea psihologică este acordată cu scopul de a sfătui, susține și orienta persoanele cu dizabilități aflate în dificultate, manifestată prin disfuncționalități și dezechilibre a structurii lor de personalitate.

Scopurile consilierii pot fi atinse prin intermediul următoarelor obiective:

- *Promovarea sănătății și a stării de bine:* funcționare optimă din punct de vedere somatic, fiziologic, mintal, emoțional, social și spiritual.

- *Dezvoltarea personală:* cunoașterea de sine, imaginea de sine, capacitatea de decizie responsabilă, relaționare interpersonală armonioasă, controlul stresului, tehnici de învățare eficiente, atitudini creative, opțiuni vocaționale realiste.
- *Prevenție:* a dispoziției afective negative, a neîncrederii în sine, a comportamentelor de risc, a conflictelor interpersonale, a dificultăților de învățare, a dezadaptării sociale, a disfuncțiilor psihosomatice, a situațiilor de criză.

Acordarea suportului în luarea deciziilor.

Suportul pentru exercitarea capacității juridice reprezintă măsurile întreprinse pentru a abilita persoana pentru luarea deciziilor și exercitarea efectivă a capacității juridice din nume propriu conform deciziilor luate.

Persoana care a atins vârsta majoratului și care din cauza unei condiții de sănătate mintală sau intelectuală permanentă sau de lungă durată are afectate abilitățile decizionale (capacitatea mentală) i se acordă suport în procesul de luare a deciziilor pentru exercitarea de sine stătătoare a capacității sale juridice.

Suportul este racordat la necesitățile individuale reale, raportat la o situație sau decizie concretă. Tipul și intensitatea suportului va varia pentru fiecare caz în parte.

Suportul în luarea deciziilor este acordat conform unui plan individualizat de suport, care este elaborat în comun cu beneficiarul, familia sau alte persoane relevante, după o evaluare multilaterală a necesităților individuale. Suportul acordat pentru exercitarea capacității juridice respectă voința, preferințială și valorile persoanei căreia i se acorda suport. În acordarea suportului nu se va permite substituirea voinței persoanei căreia i se acorda suport în luarea deciziei.

Rezultatele așteptate.

Principalele rezultate vizate a fi obținute prin oferirea serviciilor sociale comunitare de consiliere și suport sunt:

- 1) creșterea gradului de accesibilizare a mediului fizic, transportului, informațiilor și mijloacelor de comunicare, astfel încât persoanele cu dizabilități să beneficieze de acestea în condiții egale cu ceilalți;
- 2) exercitarea deplină a tuturor drepturilor de către persoanele cu dizabilități în comunitate;
- 3) asigurarea și promovarea condițiilor pentru exercitarea deplină a drepturilor și libertăților fundamentale de către toate persoanele cu dizabilități, în condiții de egalitate cu ceilalți membri ai comunității;

- 4) creșterea gradului de angajare prin asigurarea unui mediu de lucru deschis, incluziv și accesibil, concomitent cu asigurarea accesului efectiv al persoanelor cu dizabilități la servicii de angajare asistată;
- 5) promovarea unui învățământ favorabil incluziunii la toate nivelurile și a învățării de-a lungul vieții pentru persoanele cu dizabilități;
- 6) promovarea și protecția dreptului persoanelor cu dizabilități la condiții de trai decente și la îmbunătățirea continuă a condițiilor de trai, fără discriminare pe criterii de dizabilitate;
- 7) creșterea gradului de asigurare de servicii sociale și de sprijin în comunitate, inclusiv prin dezvoltarea unui sistem integrat, incluziv, accesibil și servicii de calitate;
- 8) consolidarea mecanismelor de coordonare, monitorizare și evaluare a asigurării respectării drepturilor persoanelor cu dizabilități.